

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — **Uredništvo** je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Neprankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — **Inserati (oglasil):** Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — **Upravništvo** je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 26.

V Ljubljani, dne 6. septembra 1913.

Leto I.

Na znanje!

Cenjene naročnike in vse tiste, ki jim dopošiljamo naš list, prosimo najvljudneje, da nemudoma vpošljejo naročnino upravništvu „Domačina“, oziroma da se javijo kot naročniki ali pa list vrnejo, da bo upravništvo vedelo, koga naj smatra za naročnika.

Nadalje prosimo vse tiste naročnike, ki ne dobe lista pravočasno, da nam to takoj naznanijo. Od več strani nam namreč prihajajo pritožbe, da se list tako zakasni, da ga dobe šele čez nekaj dni. Zato naj nam vsak naročnik sleherni zamudo naznani, da bomo potrebno ukrenili. Zdi se, da tiči v tem neki sistem dotičnih poštinih uradov.

Kdor še ni vposlal naročnine, naj to stori brez odloga.

Razširjajte povsod „Domačina!“ V nobeni kmetijski hiši naj ne manjka!

Upravništvo.

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

„A kako bi imelo biti s to ženitvijo in možitvijo po tvojih mislih?“ seže mu ona nervozno v besedo, vsa zarudela v obraz. Ali si res misliš, da bogatini — da bi te bogata nevesta ne znala imeti rada kakor se spodobi?“ je dodala s tišjim glasom.

„Mogoče. Samo, da ona malokdaj vrši to, kar ji velewa srce... Prava ljubezen pa tudi ne gleda na bogastvo. Ne šteje glav živine, ne meri ogonov obsejanega polja... Ta pa gleda drugam: na srce, na dušo. Ondi preiskuje, čita, primerja, ali se ujema srce s srcem, da bi bila enih misli... Ej, prehodil sem kos sveta, skusil na vojni marsikaj ter se načital iz knjig, toda povsod sem se prepričal, da temu ni dru-

Izseljevanje in domače kmetijstvo.

Mnogo se je že pisalo po vseh časopisih proti izseljevanju našega ljudstva v Ameriko. In res, če pogledamo zlasti naše kraje v Belokrajini in mnoge vasi na Dolenjskem, kjer so ostala številna posestva takorekoč popolnoma zapuščena, polja neobdelana, njive nepoorane, kjer tudi vinogradi zamanj čakajo pridnih rok, ki bi jih obdelovale, človeka kar zaboli v srce!

Vse, staro in mlado, sili v Ameriko, moški in ženske, fantje in dekleta, tu gre oče in mož, tamkaj sin in hči, brat in sestra, ponekod pa sčasoma tudi kar cele rodbine; včasih so se vračali po malo letih, ta z nekoliko prihranjenim denarjem, drugi brez sredstev, češče bolni — zopet nekateri so se vračali šele na starost — a sedaj se je naše ljudstvo navadilo tudi umirati onkraj velike luže. — Ljudem je postalo izseljevanje že življenska potreba in mnogi pač ni srečen, če ne more v Ameriko ali pa v westfalske premogokope. Krepak, zdrav mladenič zapusti svoj dom, se poda v Ameriko, da opravlja tam težko delo v rudnikih, kjer je že mnogoteri smrtno ponesrečil ali pa si nakopal hudo bolezen — za katero je potem hiral do preranega groba. Doma pa manjka poslov, manjka gospodarjev.

Da se naše ljudstvo tako silno izseljuje, so res mnogo krive tudi slabe letine, zlasti po vinorodnih

gače! Sicer, kakšna ima tu biti prava sreča?...

„Radi tega te torej tako vleče k revni,“ je omenila nekako prestrašena.

„Ne uprav radi tega — slabo me razumete. Jaz grem tjakaj, kamor me vleče srce, kjer me razumejo. Kajti jaz se nočem ženiti radi tega, da bi imel nekoga, ki bi mi pral perilo in mi kuhal, marveč da bi imel s kom deliti svojo radost, svojo žalost, da bi imel nekoga, ki bi me ljubil kakor je Bog zapovedal.“

„A ona — ali je mogoče, da bi te ona imela tako rada? Ali boš z njo srečen tako, kakor si misliš?“ ga je izpraševala z nekim dvomom in začudenjem. Govoril je zares kot nekaj duhovnik, pametno, vneto, resnično. Zucudila se je tej novi prednosti, duševni dozorelosti, katere ni pričakovala pri njem.

„Upam v Boga, da bo temu tako,“ ji odvrne resno.

Z gotovostjo, s kakoršno je govoril, v slavnostni veri, od katere so se kar žarele njegove vsled občutkov ofemnele oči, se je čutila zopet zbodena do dna duše. Z doslednostjo gospodovalnega značaja, ki ne prizna nikdar, da je premagan, pa je rekla:

kraji, ki so tako premnogega pognale z domače grude. Veliko pa pripomorejo k izseljevanju slavo-spevi onih, ki so že odšli v tujino. Mnogo ljudi pa izvabijo v Ameriko tudi agenti raznih družb kakor tudi oglasi po slovenskih listih. Čujejo se glasovi, „da tudi ljudska šola ni pri tem delu brez pomena. Dasi se otroci opozarjajo z ene strani na nevarnosti Amerike, se po drugi strani nehoti seznanjajo potom nazorne nauka s tujimi kraji, mesti itd. Namesto da bi po stenah visele slike iz domače narave in iz kmetijskega življenja, se obešajo morske pokrajine, parniki v vsej svoji podrobnosti itd., kar vse vzbuja že v mladih srcih nekako teženje in hrepenenje po neznanih krajih, zlasti Ameriki, o kateri ve staro in mlado toliko pripovedovati. Veliko krivo je pa tudi to, da se komaj odraslim fantom tako lahko izdajajo potrebni potni listi.

Vzrokov je tedaj dovolj, da se naše ljudstvo tako rado odpravlja v Ameriko. Vprašanje je le, ali je prav, da to izseljevanje tako mirno gledamo, ali je prav, da spričo velikanske škode, ki jo trpi naša kmetija, nič ne storimo proti temu, in ali je prav, da se to zapuščenje domače zemlje pospešuje tudi s tem, da mladoletni fantje in dekleta, ki so komaj dostali ljudskošolski pouk, dobe potne liste v roke.“

V poslednjem času se posebno agitira za izseljevanje v Kanado. To izseljevanje pospešuje ameriška družba Canadian Pacific Railway. Zdaj pa je na srečo naše širje in ožje domovine po vsej državi nastal vihar zoper to družbo in vse deluje na to, da se ti družbi odvzame, oziroma preklicne koncesija za izseljevanje. Ta družba zapeljuje v izseljevanje ljudi, da bi z njimi obljubila svoje razsežne pokrajine v Kanadi, kjer bi bilo ob mučnem delu prav malo zaslužka. — Torej naš kmet gre v tujino, naša kmetija pa se bori za svoj obstanek zaradi pomanjkanja delavnih sil. Doma, na svoji lastni grudi bi naš kmet lahko mirno živel, če bi se marljivo poprijel dela, tako mu pa strast, ki ga vleče v Ameriko, ne dá, da bi se s pridom posvetil kmetijstvu in živinoreji.

Da se naš kmet prepriča, da bo lahko zadovoljno in srečno živel tudi doma, je pač treba, da poklicani

činitelji še mnogokaj zboljšajo tako v prid kmetijstvu in živinoreji kakor v obče v prid skupnemu kmetiskemu gospodarstvu.

Kličemo pa, da je zadnji čas, da se ukrene kaj resnega in umestnega in s tem prepreči, da bi se naše zdravo in krepko ljudstvo še nadalje v čim večji množini mučilo in habilo v tujih rudokopih.

Iz seje deželnega odbora kranjskega dne 30. avgusta 1913.

Rafaelovi družbi se dovoli radi zvišanih potrebščin 1400 K podpore.

Ker je leseni most v Žireh v slabem stanju in je radi povodnji potreben večji profil za odtok vode, se izdela projekt za nov železobetonski most v Žireh.

C. kr. centralna komisija za varstvo umetnostnih in zgodovinskih spomenikov je umaknila svoj ugovor proti železobetonskemu mostu pri Sv. Janezu v Bohinju, ko je videla krajevnemu značaju popolnoma odgovarjajoči načrt deželnega stavbnega urada.

Dovoli se trasiranje občinske ceste Kummerdorf čez Breže do deželne ceste Kočevje Koprivnik.

Ker je občina Sv. Jošt izvršila 3200 m dolgo novo občinsko pot, se ji nakaže deželna podpora v znesku ene tretjine dejanskih stroškov.

Deželnemu zboru se predloži poročilo o izvolitvi deželnega poslanca v mestni skupini Kamnik-Tržič-Radovljica s predlogom za potrditev. Prošnja obrtno-nadaljevalne šole v Novem mestu za podporo se odkloni.

Politični pregled.

Deželni zbori.

Že zadnjič smo poročali, da bo vlada sredi tega meseca sklicala vse delazmožne deželne zборе, ki naj zborujejo do sredi oktobra, ob katerem času naj se prične jesensko zasedanje državnega zbora.

„Tako torej, z Bogom!... Resnica je, da si pripravi mojo hčer ljudem v zobe — a s tem si mi samo poplačal to, ker te nisem hotel.“

Nepremišljeno izrečene njene poslednje besede so globoko ranile njegovo občutljivo srce.

„Radi tega sva že davno pobotana,“ je dejal z ironičnim priglasom.

„Malopridnež boš, ako zineš o njej kako besedo,“ mu je še rekla, videča, da se bliža mož, ki ga je privabil trušč ter zaspano pomežikal z očmi na svetlobi krasnega solnčnega dneva.

„Ne bojte se!“ ji odvrne porogljivo — toda ko je odhajal, se je razgovarjala z njim pred možem, kakor se spodobi.

Bilo je dokaj čudenja po vasi, ko je Martin še tega dne predpoldan ponosno korakal s pričama po vasi in peljal Belčikovo Betko k oklicu. Župnik sam je malone pozabil ju pozdraviti, videč prihajati ga drugače, nego je bil slišal.

„Kratko veselje — dolga žalost,“ je zaklical za tegljivo kakor iz šale mlademu paru. Kar se zakona tiče, je bil sam pesimist, ker je imel v tej zadevi bridke izkušnje. Prva žena mu je umrla v enem letu

po svatbi, druga, prava naslednica Ksantipe, pa mu je neznosljivo grenila življenje, dasiravno njega pri tem ni zapustil njegov humor. „Nu, Betka, ali se ne bojiš tega svetnika?“ je vprašal nevesto, ki je sramežljivo pobešala oči ter bila vsled čistega, nenavadno belega lica podobna nedotakljivi liliji.

„Se prestrašite mi jo, vaša milost, ako Bog da, pa ji ne bo tako hudo,“ se oglasi Martin, ko mu je odgovorila z bojazljivim smehom, kakor bi se bila v resnici prestrašila.

„Ti se ne bojiš, to ti verjamem,“ se je smejal prijazen duhovnik, kazajoč pri tem vrsto votlih, s tobakovim dimom zakajenih zob. „Ti nisi izbral slabo, poiskal si si nevesto kakor se spodobi; ta ima vseh pet lastnosti, ki jih nevesta mora imeti.“

„Toda petična ni, milostljivi gospod župnik,“ se oglasi Belčikova, Betkina mati, ter si otare z robom predpasnika solzo iz levega očesa. „Martin mora vedeti, da razun te kože in delavnih rok nima ničesar.“

„Ali mar vas vprašam po tem?“ seže ji mladi zet v besedo in doda ponosno: „vse drugo je že moja skrb.“

„... in božja,“ doda gospod župnik, kimajoč mirno z glavo.

Predarlski deželni zbor se sestane dne 23. t. m. k 14dnevemu zasedanju, da reši proračun za leto 1914., nižjeavstrijski deželni zbor pa 18. t. m. za štiri- do pettedensko zasedanje.

Gališki deželni zbor se pa bržkone sploh ne bo sklical, ker centrum in podolska konservativna stran- ka ne privolita v nikakršno volilno reformo za deželni zbor.

Solnograški deželni zbor se snide na kratko za- sedanje dne 16. t. m.

Skoraj vsi delazmožni deželni zbori se bodo sredi meseca septembra sešli. Kaj pa kranjski deželni zbor? O tem se nič ne sliši, ker je to vprašanje, kakor ču- jemo iz zanesljivega vira, zagrnjeno v tako temoto,

Sir Fairfaks Cartwright. K odstopu angleškega poslanika na Dunaju.

da se zamore sploh le ugibati. Mogoče, da se do no- vih deželnozborskih volitev sploh ne snide.

Novi solnograški deželni predsednik.

Sekcijski načelnik v notranjem ministrstvu dr. Fe- liks pl. Schmitt-Gasteiger je bil imenovan za solno- graškega deželnega predsednika.

Odstop angleškega poslanika na Dunaju.

Angleški poslanik na Dunaju, sir Fairfaks Leig- thon Cartwright je odstopil od svojega mesta in na njegovo mesto pride poslanik v Madridu de Bunsen. Cartwright je baje iz zasebnih vzrokov odstopil. Z njim odstopi iz angleške diplomacije najhujši na- sprotnik Nemčije.

Novi poslanik v Peterburgu.

Sekcijski šef v zunanjem ministrstvu grof Szapary je imenovan na mesto grofa Thurn-Valsassina, ki od- stopi, za poslanika v Peterburgu. Na mesto grofa Szaparyja pride grof Forgach.

Dogodki na Balkanu.

Bolgarsko-turška pogajanja.

Dolgo časa so evropske velesile razmotrivale o sredstvih, kako pripraviti Turčijo do tega, da pri- pozna mejno črto Enos-Midia, ki so jo diplomatje v Londonu določili kot mejo med Bolgarsko in Turčijo, kot definitivno. A Turki so se baš v zadnjem trenutku prav malo zmenili za določila londonske konference in so brezobzirno izjavili, da ne pripoznajo pogodbe, ker je bila ta sklenjena s celokupno balkansko zvezo, ki pa ne obstoja več. Turki so še vedno bolj prodirali proti stari bolgarski meji. Bolgarija, ki je vedno upala na pomoč velesil, se je v tem zmotila, ker so jo vele-

III.

Črez en mesec po svatbi je korakal Martin iz sejma ter gnal na vrvi kravo. Bil je vesel in dobre volje, katero razume samo on, kdor je za denar, polagoma prihranjen, kupil si zaželjeno živinče. V novi doma- čiji je tak dogodek tako važen in radosten kakor svatba sama. A Martinovo veselje je bilo dvojnotero raditega, ker jo je kupil za ženo, za svojo mlado ženo. On črez par dni odide za zaslužkom, da bo to- rej imela nekoliko mleka pri hiši. Trudi se in trudi, hoteč ji olajšati in ji pripraviti prijetno življenje — to pa je sladka, draga skrb! Za časa teh štirih tednov, kar živita skupaj, on z mrzlično naglico nekaj dela, zbira, popravlja in zalša svojo domačijo. Danes po- pravlja plot, ki se je žene nekoliko nagnil, jutri se spravi na streho, pa zopet dovaža droben gramoz na dvorišče.

V vsem je bilo mogoče zapaziti pomanjkanje mo- škkih moči. Že je pokosil tudi travo na svoji livadi in zvozil seno domov v kolibo, v naglici narejeno iz desek in protja. Sedaj poseje še ajdo, na to pa odide za zaslužkom. Težko mu sicer dene zapustiti mlado ženo, ki se mu še ni utegnila privaditi. Priprave za svatbo so mu požrle malone ves denar, komaj mu

ga je ostalo za silo. Torej pojde, kakor je hodil po- slednji čas, s preprogami v Avstrijo, celó tje kaj v Meran. Ondi gre „kšeft“ pozimi dokaj bolje nego v Pešti ali na Dunaju in on upa do Božiča prinesiti domov toliko, da si kupi drugo kravo, da bo imel kaj zapreči ter mu ne bo treba nadlegovati drugih go- spodarjev. Raditega je tudi hotel kupiti dražjo kravo, da bi bila dobra za jarem in za molžo. To pa ni tako lahko. Le gospodarju je znano, kako težavno je iz- brati, da bi bilo živinče in dlaka vsem po volji, a pri tem bilo govedo v resnici dobro... In njemu se je, hvala Bogu, posrečilo. Kadarkoli jo je pogledal, ko- rakajočo resno poleg njega, poskočilo mu je srce od veselja. Krava je imela rdečo dlako, bila visoka, toda na nizkih nogah; rogova je imela lepo zakrivljena, na koncu bela, pri glavi en obroč — znamenje, da je že povrgla tele, torej je v oni starosti, ko prinaša največ dobička ter ima največjo ceno. Velik „goderl“ ji sega celó med sprednje noge, opremane z močnimi, primernimi parklji. Rep ima dolg s črnim šapeljcem. Toda, kar se ji prilega najbolj, je bela, za dlan velika lisa na čelu, po kateri je tudi dobila ime. On bi jo sicer rajše klical „Zvezdarko“, kajti ime „Liska“ je že tako vsakdanje. (Dalje prihodnjič.)

sile pustile na cedilu, tako da je bila končno primorana se s Turčijo direktno pogajati. V kratkem se bodo sešli delegatje v Carigradu, da uredijo sporne točke in določijo novo mejo. Bolgarija bo najbrže predlagala mejo, ki bo šla nekako osem kilometrov vzhodno od Enosa, ki sledi Marici, tako da bi reka sama ostala Bolgariji, ki hoče po njej uvesti paroplovbo, nato bi tekla meja ob Marici do Odrina, ki naj ostane turški, kolodvor pa naj bi pripadal Bolgariji, odtod pa se naj meja obrne na vzhod do Midie, in sicer naj Lozengrad ostane bolgarski. Seveda je ravno zelo dvomljivo, če bodo Turki prepustili Bolgarom Lozengrad.

Nemiri v Sofiji, krvave demonstracije proti dr. Danevu.

Glasom poročila nekega politika, ki se je vrnil iz Sofije v Bukarešt, je predminulo sredo gruča vojakov obkolila hišo bivšega ministrskega predsednika doktorja Daneva. Vojaki so razbili s kameni vse šipe na hiši in tudi streljali iz revolverjev. Vojaki so skušali hišo porušiti in vdreti vanjo s klicem „Smrt izdajalcu domovine!“

Druga gruča vojakov je zasedla bližnji most, da bi policiji odrezala dohod. Prihitela policija ni mogla ničesar opraviti in je morala priti na pomoč konjenica, ki je pod poveljstvom generala Boteva s sabljami napadla demonstrante in jih več ranila. Generala Boteva je zadel strel iz revolverja in ga smrtno ranil. Končno se je posrečilo konjenici napraviti mir. Daneva ni bilo za časa teh demonstracij v hiši.

Povratak bolgarske armade v Sofijo.

Tudi v Sofijo, ki je bila povodom povratka bolgarskih čet v slavnostni obleki, so se vrnile čete iz balkan-

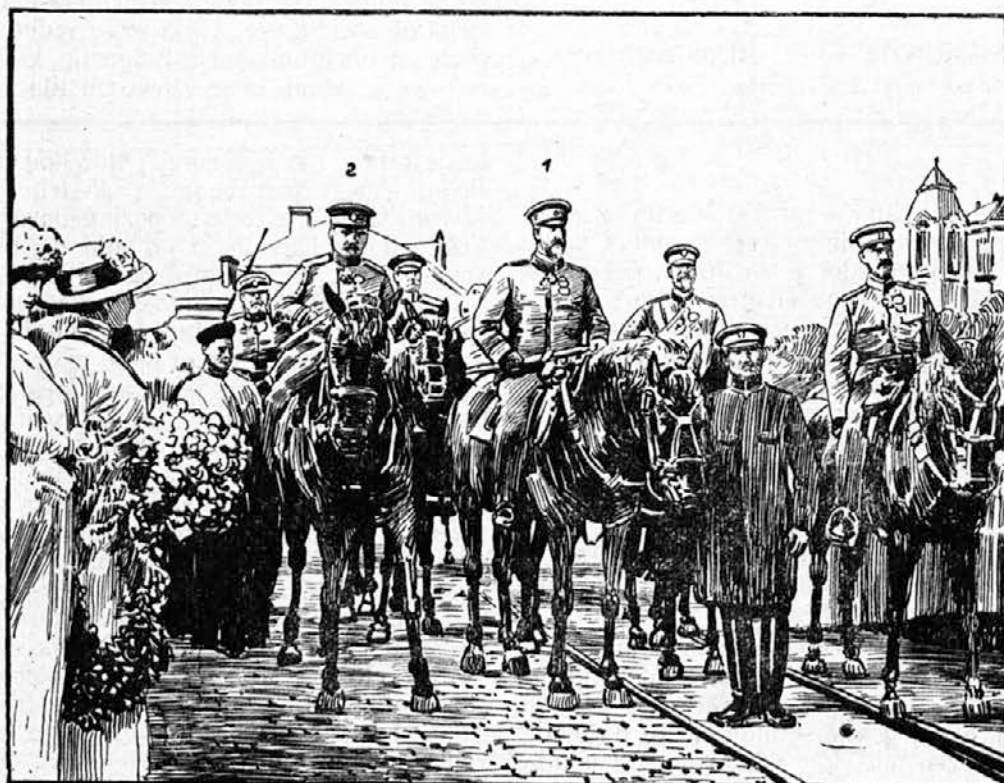
ske vojne. V sofijski garniziji stoječe divizije in oddelki so bili pomnoženi z raznimi četami iz drugih garnizij. Na čelu je jahal bolgarski kralj Ferdinand v poljski uniformi. Kralj je nosil na glavi venec iz listja. Ob njegovi strani sta jahala generalni adjutant in vojni minister. Velikanska množica ljudstva je pričakovala v domovino vračajoče se vojake, ki so od časa do časa zapeli vojne pesmi, katere je tudi ljudstvo pelo z vojaki. Po vsem mestu je vladala radost in veselje. Z vseh hiš so vihrale zastave.

Slavnostno odkritje Karagjorgjevičevega spomenika v Belgradu.

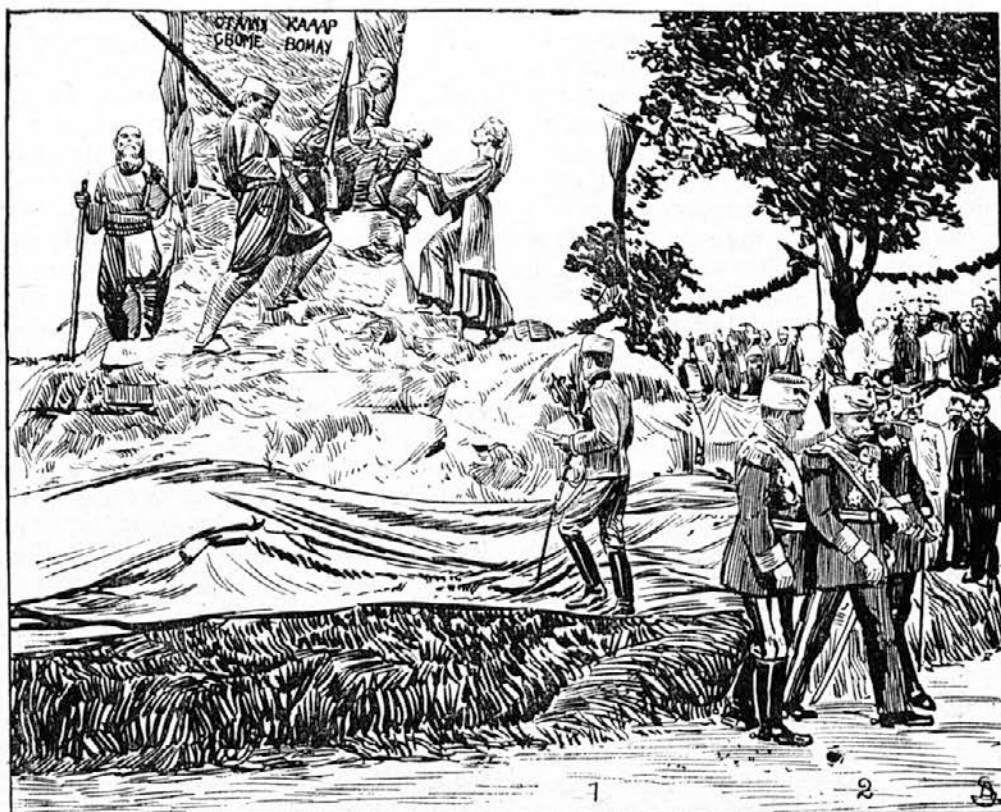
Med radostnimi vzkliki prebivalstva so ob krasnem vremenu vkorakale čete, vračajoče se iz krvave vojne domov, v glavno mesto srbske države. Prestolonaslednik, ki je došel naravnost z bojišča v vojni uniformi v Belgrad, je bil od vsega ljudstva navdušeno pozdravljen. Istega dne, ko so slovesno vkorakale čete v Belgrad, se je odkril tudi spomenik za prvega osvoboditelja Srbije pred sto leti, za ustanovitelja sedaj vladajoče dinastije. Odkritju spomenika so prisostvovali kralj z vso svojo obitelji, diplomatični kor, vojaški in civilni oblastniki ter razne druge deputacije. Kralj Peter je imel kratek nagovor in prestolonaslednik je položil pred spomenik srebrn lavorikov venec. Mesto je bilo slovesno okinčano.

Blagoslovljenje mirovne palače v Haagu

se je razvilo v velikansko slavlje. V navzočnosti nizozemske kraljice in zastopnikov 42 držav je bila od ameriškega milijardarja Carnegie ustanovljena mirovna palača središče malega prestolnega mesta Grahove. Na tisoče broječa resno in slovesno razpolo-

Povratak bolgarske armade v Sofijo. Bolgarski kralj Ferdinand 1 in general Dimitrijevič 2 na čelu svojih čet.

Slavnost odkritja spomenika Karagjorgjeviča v Belgradu. Zmagonosni prestolonaslednik Aleksander 1 položi ob navzočnosti kralja Petra 2 venec pred spomenikom.

Blagoslovljenje mirovne palače v Haagu. Andrej Carnegie × in njegova žena ob slavnosti blagoslovljenja v Haagu.

žena množica se je zibala skoz mesto, okrašeno z zastavami in zelenjem. Impozanten je bil prizor, ko so se v sijajnih dvornih in državnih kočijah pripeljali povabljeni, in z visoko spoštljivostjo so vsepovsod pozdravljali ustanovitelja starčka Carnegie. Oficialnemu blagoslovljenju so sledile nadaljnje slovesnosti, pri katerih je govoril tudi Carnegie, ustanovitelj palače, ki je osobito hvalil nemškega cesarja kot mirovnega kneza. Nadalje je odkril angleški poslanik v Haagu, sir Alban Johnstone, doprsni kip kralja Edwarda VII., dar angleške mirovne družbe. Naposled se je odkrilo še doprsje sira Randala Cremersa, dar mednarodne rabsodiščne zveze v Londonu.

Emile Ollivier †

V kraju St. Gervais je pred kratkim umrl Emile Ollivier, kjer je bival že nekaj tednov s svojo soprogo. Za časa nemško-francoske vojske je bil Ollivier, kakor znano, francoski ministrski predsednik. Že skoraj 88letni starček je bil do svojih zadnjih ur neumorno delaven. Ollivier je bil v prvem zakonu oženjen z Blaudino Liszt, hčerko slovečega glasbenega skladatelja. Leta 1869. se je v drugič oženil z neko gospodično Gravier.

Emile Ollivier †, znameniti francoski državnik.

Tedenske novice.

(Imenovanja.) Mornariški oddelek vojnega ministrstva je imenoval provizoričnega učitelja v Spodnji Šiški, Ivan Kovača, za provizoričnega mornariškega učitelja.

(Na meščanski šoli v Postojni) bo vpisovanje učencev od 13. do 15. septembra t. l. Učenci, ki so dovršili 5. šolsko leto na ljudski šoli, se sprejemajo brez preizkušnje. Šolnine ni na tej šoli plačati nobenemu učencu.

(Iz finančne službe.) Od finančnega ravnateljstva za Kranjsko so bili imenovani: davčna oficijala Josip Bekš in Fran Starin za davčna upravitelja v X. činovnem razredu, davčni praktikanti Oton Stoček, Matija Habe, Ivan Mešek, Andrej Hutter, Ivan Jerab, Alfred Biber, Josip Stare in Osvald Žizkovsky za provizorične davčne asistente, računski praktikant Fran Papež za računskega asistenta in carinski praktikant Ivan Verbič za provizoričnega carinskega asistenta. Finančni svetnik dr. Viljem Kreft je bil premeščen iz Kočevja k c. kr. davčni administraciji v Ljubljani in davčni praktikant Egon Gregorič iz Mokronoga v Kranjsko goro. Davčni asistent Fran Kadunc v Kočevju je bil začasno umirovljen.

(Iz premembe pri finančni straži.) Premeščeni so pazniki Jakob Cokan iz Ljubljane I. v Kočevje, Ivan Torkar iz Mengša v Ljubljano II., Alfonz Pagon iz Ljubljane II. v Mengeš, Fran Rožanc iz Idrije v Črnomelj in Leopold Erjavec iz Črnomlja v Idrijo. Na novo sprejeti paznik Ivan Pangerc je bil oddeljen oddelku Ljubljana II.

(Stroški mobilizacije.) Skupni stroški za vojaške priprave in pregibanja čet med balkansko vojno znašajo za Avstrijo okroglo 200 milijonov, za Ogrsko okroglo 114 milijonov, za celokupno državo torej 314 milijonov kron. To so pa le čisti mobilizacijski stroški. K tem stroškom pa pridejo še izdatki za vojaške nabave. Izdatki so sedaj dokončani. O pokritju vseh teh stroškov se bo razpravljalo v jesenskem zasedanju državnega zbora.

(Dva alpska lovca umorjena.) V neki gorski globeli na švicarski meji pri Demodossoli so našli umorjena dva alpska lovca. Obema truploma je manjkala glava, kar dokazuje, da se je na obeh izvršil zločin.

(Obešenega) so našli 22. avgusta zjutraj v gozdu pri Veliki Gobi v litijskem okraju okrajnega slugo Janeza Pajerja. Prodajal je leta 1910 posestvo v Borji, s samo službo pa ni mogel izhajati; zato je zlezel v dolgove. Ker ni bilo tudi doma prave zastopnosti, se mu je najbrže um omračil. Njegova mati je bila že v blaznici v oskrbi.

(V Ameriko jo je hotel popihati.) 19letni delavec Jože Kramarič iz Dolenje Pake na Dolenjskem jo je hotel popihati v Ameriko, kar pa mu ni dovolila na ljubljanskem južnem kolodvoru policija. S Kramaričem bo imelo opravka deželno sodišče.

(Konj ga je udaril.) Preteklo soboto se je pripetil v vasi Gorenje žalosten slučaj, ki je zahteval svojo žrtev — človeško življenje. 68letni delavec in posestnik Fran Kalinšek v Pollakovi tovarni za usnje je prišel omenjenega dne od dela domov. Pred hišo je stal voz, v katerega je bil vprežen konj. Kalinšek je govoril nekaj besedi z voznikom in je pri tem večkrat potapljal konja. Ta pa je udaril Kalinška s kopitom v spodnji del života s tako silo, da se je Kalinšek nezavesten zgrudil na tla in je še istega dne zvečer umrl. Kalinšek je delal že 25 let v Pollakovi tovarni.

(Roparski napad.) Ko je šla pred kratkim 19letna Ivana Kumerca iz Godoviča proti Črnemu vrhu, jo je na poti v gozdu nenadoma napadel neznan človek, ki je skočil iz grmovja. Potepuh je energično zahteval od nje denar. Ko se je lopov prepričal, da nima deklica niti denarja, niti kake druge vrednostne stvari, ji je iztrgal iz rok zveženj, v katerem je bilo

okrog dveh kilogramov kruha. Strgal ji je raz glavo tudi robec, na kar je izginil v gozdu. Čez obraz je imel zavezan robec, tako da razbojnika ni bilo moč spoznati.

(S kamenjem napadli avtomobil.) Štirje mladi fantje iz Dragomerja so te dni napadli s kamenjem neki avtomobil, ki je vozil skozi Dragomer. V avtomobilu je sedelo šest oseb. K sreči ni kamenje nobenega zadelo, pač pa je poškodovan avtomobil.

(Napad.) Posestnika Lovrenca Šebenika iz Brezovice so pred nekaj dnevi okrog osmih zvečer napadli na cesti domači fantje. Vrgli so ga na tla in ga začeli pretepat. Ko je Šebenik slednjič zbežal, so ga fantje zasledovali in metali za njim kamenje, ki ga je tudi zadelo. Šebenik je zadobil več znatnih poškodb.

(Nečloveški oče.) V sredo zvečer sprl se je delavec v valjčnem mlinu v Kranju Franc Tepina, sedaj stanujoč v Gorenjah, s svojo ženo. V svoji pobesnelosti zgrabil je nož ter je svojega enoinpolletnega otroka po životu zrezal in sicer tako hudo, da so ga morali oddati v deželno bolnico v Ljubljano ter je malo upanja, da okreva. Otrok je moral baje celo noč nag pri postelji stati, oče pa je v postelji ležal. Imenovani delavec je hotel že pred dvema letoma svojo ženo zadaviti. Orožništvo ga je aretovalo ter oddalo v zapore okrajnega sodišča v Kranju.

(Obesila se je.) 37letna Frančiška Dragman, posestnika žena iz Polhovce št. 11, je dne 19. m. m. poslala svojega moža in starejšega sina pod kozolec deteljo nakladat. Doma se je igralo še petero otrok. Starejšo Micko je poslala po vodo. Ta je odšla. Ko pa je prišla s škafo na glavi domov, je klicala mater, da ji pomaga. Mati se ni odzvala. Otrok je vrgel škafo raz glavo in iskal mater. Čez nekaj časa jo je našla na podstrešju obešeno. Preden je doklicala očeta in starejšega brata, je bila mati že mrtva. Mati se je baje obesila vsled hipne zmedenosti. Njena 70letna mati si je pred sedmimi leti na enak način končala svoje življenje. — Dne 22. m. m. so našli v gozdu pri Veliki Gobi zjutraj v litijskem okraju okrajnega slugo Janeza Pajerja. Prodal je leta 1910. posestvo v Borji, s samo službo pa ni mogel izhajati; zato je zlezal v dolgove. Ker ni bilo tudi doma prave zastopnosti, se mu je najbrže um omračil. Njegova mati je bila že v blaznici v oskrbi.

(Roparski umor ali uboj.) Od Sv. Mohorja poročajo, da so našli v petek dne 18. avgusta ob državni cesti v Dragomčah mrtvega kovača Jurija Flaschbergerja. Mrtvec ima težko in globoko rano na glavi, katero je dobil bržkone z udarcem z motiko ali s krampom. Vsa zadeva še ni pojasnjena, nekateri trdijo, da se je izvršil roparski umor, drugi pa, da je napadel kovača eden njegovih sovražnikov, s katerim se je prejšnji večer v neki gostilni sprl.

Razne stvari po svetu.

(Velika tatvina na Brionskih otokih.) Soprogi letovičarja Ignaca Zifferja, ki stanuje v hotelu Neptun III. je ukradel neznan tat veliko dragocenosti. Žena je imela svoje dragocenosti, ki so vredne približno 10.000 kron, v usnjati torbici, katero je spravljala v posebni omari, od katere ključ je bil skrit vsak dan na drugem mestu. Tat, ki je

moral dobro vedeti, da je dama vsak dan od 11. do 1 ure v kopališču, je vlomil v tem času v stanovanje. Ko se je namreč vrnila iz kopališča, je našla popolnoma vse v redu in tudi torbico na pravem mestu, toda bila je prazna. Tat je moral vse razmere izvrstno poznati. Mož okradene soproge je razpisal 1000 K nagrade onemu, ki izsledi tatu.

(Detomorilka v Gradežu.) Kakor poročajo iz Gradeža, so našli ljudje pretekli teden ob luki kos človeškega mesa. Kmalu so dognali, da je to razmesarjena otroška roka, ki jo je nekdo zagnal v morje ponoči. Obvestili so takoj orožništvo, ki je začelo preiskavo. Skrbnemu poizvedovanju orožnikov in drugih se je posrečilo dobiti mlado dekle, neko sobarico, ki je bila na sumu, da je povilo dete in je razsekalo ter vrglo v morje. Iz začetka je dekle vse tajilo. Končno je priznalo zločin ter izjavilo, da je dete povila, je razsekala na drobne kose in vrgla v morje. Sodijo, da so ostale dele detetovega telesa požrle ribe. Dekle je bilo uslužbeno v hotelu „Adria“.

(Roparji na Ruskem.) V kopališču Kulzenski pri Kijevu je 31. m. m. zvečer prišel k dr. Gintylo neki mlad človek krošnjari. Zdravnik ga je kratko odslovil. Ko je neznanec odšel, so zapazili, da je pustil na mizi velik šopek, iz katerega je prihajal čuden močan vonj, ki je vse takoj popolnoma omamilo. To priliko so porabili roparji, vdrli v stanovanje in vse oropali. Nato so preko dvorišča vdrli v sosedno vilo; umorili so gospodinjo Orsino, njenega moža težko ranili ter oplenili vso hišo. Policija je doslej zaprla deset oseb, med njimi tudi mladega človeka, ki je pri zdravniku pustil usodni, s strupi napojeni šopek.

(Odlikovan pes.) V mestecu Dudley na Angleškem je ponoči v neki hiši začelo goreti. Ljudje so vsi trdno spali in nihče ni vedel za nevarnost, ki jim je pretela. V veži je spal majhen gospodarjev psiček „Nell“; ko je zavohal dim, je začel lajati, a nihče se ni zmenil za to. Psiček je nato še obupneje lajal in nemirno dirjal po stopnicah gor in dol, tako da se je končno gospodarju le čudno zdelo ter je odprl vrata. Nasproti mu je butil gost dim, bil je zadnji čas. Rešili so se vsi stanovalci in ogenj so lokalizirali. Psičku rešitelju so pa sedaj podelili bronasto svetinjo, ki jo je ustanovilo društvo „Canine Society“ za rešitev iz nevarnosti požara.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Letošnja trgategv in izboljšanje vinskega mošta z ozirom na novo vinsko postavbo.) Kakor kažejo vinogradi sedaj, utegne biti letošnja vinska letina v kakovostnem in količinskem oziru mnogo boljša od lanske, zlasti če ne nastopi slabo jesensko vreme. Nahajamo se sicer še vedno v času, ko se lahko še marsikaj izpremeni v škodo in žalost vinogradnikov, toda po vsem zameremo že sedaj z gotovostjo trditi, da je najhujše že prestano. Seveda potrebuje grozdje ravno sedaj v tem mesecu obile gorkote, to je lepih solčnih dni za enakomerno in popolnejšo zoritev, vendar se razmeroma v kljub preveč deževnemu vremenu lepo razvija in tudi zadovoljivo dozoreva. Da, v boljših legah se je celó izredno vse lepo razvilo. Temu pa pripomore deloma vsled pridnega škropljenja in žvepljanja zdravo okrajnjeno listje, deloma pa zadostna vlaga, ki provzroča

krepro raščo. Če bi torej ne bilo slučajno tudi v drugi polovici meseca avgusta, odnosno v prvi polovici septembra prav velike gorkote, bo grozdje vseeno bolje in poprej dozorelo in bo slajše ter milejše, to je manj kislo od lanskega, ker vsled obile vlage pretvarjajo listi in drugi zeleni trtni deli hitreje in popolneje, kakor ob suši. Tudi peronospora ni mogla od druge polovice avgusta naprej znatno škodovati, četudi je tu pa tam močno nastopila; zakaj važno je, da so ostali dosedaj vsi spodnji listi na glavnih poganjkih okrog grozdja popolnoma zdravi, ker le-ti so za pravilno zorenje in hranjenje grozdja najpomembnejši. Seveda pa se ne sme nihče s prezgodnjo trgatvijo prenačati, četudi bi utegnili kazati, da je grozdje pred časom dozorelo, kajti čim dalje ostane grozdje ob lepem vremenu na trti, tem bolj pridobiva na dobroti, ker ravno v lepih solnčnih septemberskih dneh se sladkor v grozdju z vsakim dnem pomnožuje, a v istem razmerju pa zmanjšuje kislina, ne da bi pri tem grozdje na sočni množini kaj izgubilo. Poslednje se dogodi le, ako se pusti grozdje na trti toliko časa, da pričnejo jagode veneti ali se skrčevati, kar se pa dela v slučajih, če se hoče napraviti posebno močno buteljsko vino. Teh načel se pa v nekaterih krajih nočejo več držati in to večinoma z ozirom na novo vinsko postavo za izboljšanje mošta z dodatkom sladkorja. Glasom § 5. vinskega zakona z dne 12. aprila 1907 sme namreč, kakor znano, vsak pridelovalec in nakupovalec grozdja, ki grozdje sam preša in mošt prodaja, sladkati svoj mošt z dodatkom gotove množine pesnega (navadnega) sladkorja. To pa sme storiti le s poprejšnjo zaprosbo in z dovoljenjem okrajnega glavarstva, odnosno pristojnega magistrata. Take nazore pa je odločno zavračati in to iz dovoljnih tehničnih vzrokov. Kdor nalašč pred časom po nepotrebnem trga, potem pa svoj mošt umetno z dodatkom sladkorja izboljša, ima nepotrebne stroške z nakupovanjem dragega sladkorja in dobi slabše pridelke, kajti če ne doda vsaj 1½ do 2 kg sladkorja na vsakih sto litrov mošta, ne doseže posebno zadovoljivega uspeha, ter, kar je najpomembnejše, ne sme sladkega mošta prodajati kot „pristni mošt“, odnosno kot „pristno vino“, in če sladka, ne da bi to naznanil oblasti ali brez dovoljenja, zapade še posebni kazni do 1000 K. Naj torej vsakdo odlašati trgati po možnosti do popolne dozoritve, to je dokler grozdni peclji deloma olesene, ter naj seže po postavno dovoljenih sredstvih v svrhu izboljšanja svojega pridelka le v najs krajnjem slučaju.

(Nalezljive bolezni in kako jih omejiti.) Še vedno je mnogo ljudi, ki v svoji nevednosti ali zlobnosti nočejo verjeti, da so nekatere bolezni nalezljive. Ne verujejo dobri nasveti svojih zdravnikov, učiteljev itd., temuč se le izgovarjajo, češ, to je človeku namenjeno, prehladil se je itd. Ko pa zboli njegov otrok, za njim na isti bolezni drugi in tretji, tedaj se šele prepriča, da je to istina, kar so mu pripovedovali dobri svetovalci čestokrat o nalezljivih boleznih. Naš kmet ima to slabo lastnost, da ga izuče besede in blagohotni nasveti le redkokrat. Čaka tako dolgo, da ga izučita škoda in nevarnost. In ker zahtevajo nalezljive bolezni več žrtev, nego vse strupene živali in vojske, je treba da se jih ogledamo natančneje. Da se zamoremo uspešno braniti proti tem sovražnikom in njih razširjenje omejiti, je potrebno, da

izpoznamo vir okuženja in sredstva, ki pospešujejo razširjenje nalezljivih bolezni.

Veda nas uči, da nastanejo vse nalezljive ali kužne bolezni iz majhnih, samo s povečalnim steklom vidnih rastlinskih semen, glivic, takozvanih bakterij. Bakterije se nahajajo v zemlji, v vodi, v jedi in v zraku ter pridejo skozi sapnik v pljuča in skozi požiralnik v želodec. Nihče ne zboli takoj istega dne, ko se je nalezil bakterij. Pri vsaki bolezni preteče toliko časa, da se v telesu zaplodi dovolj bakterij, ki zastrupujejo kri in zanetijo bolezen. Množe se te bakterije tako hitro, da iz ene same bakterije nastane v kakih štirih urah do 4000 takih bakterij. Vsakdo pa ne zboli, kdor se je nalezil teh bakterij, ker ima že prirojeno lastnost, da mu bakterije ne škodujejo. Nekateri pa imajo tako zdravo kri, da zamori bakterije nalezljivih bolezni. Kakor ne škoduje ena in ista jed vsakemu, ravno tako tudi bakterije ne škodujejo vsakemu človeku. Sedaj nam je umljivo, zakaj nekateri ne zbole na nalezljivi bolezni, četudi žive v dotiki z bolniki, ki trpe na nalezljivih boleznih.

Med nalezljive bolezni štejemo: davico ali difterijo, škrlatico, jetiko, ošpice ali dobrce, dušljivi ali oslovski kašelj, koze ali osepnice in hrip ali influenco.

Davica je najnevarnejša bolezen od vseh nalezljivih bolezni. Njeno razširjanje pospešujejo vlažna stanovanja, vlažen in pokvarjen zrak, nesnaga v stanovanjih in slaba hrana.

Znamenja te bolezni so sledeča: V ustni duplini nastane vnetica, ki se loti ene ali pa tudi obeh bezgalk (mandeljnov). To vnetico spoznamo na tem, da sta bezgalki otekli in močno rdeči. Otroci drže navadno vrat napet in nepremičen, da se izognejo bolečinam. V grlu, na nebu in na goltancu se pokažejo bele lise (maroge), ki sčasoma porumene. O tem se prepričaš, ako potisneš z rezljem od žlice jezik navzdol. Te lise so hraste, ki se debele in vedno bolj razširjajo. Glas je hripav, pri težavnem sopenju čujemo žvižgajoč glas in sapa smrdi po gnilobi. Otroku pohaja sapa in njegovega življenja je kmalu konec, ako mu zdravnik ne odpravi hrast, ki zavirajo sapo. Na davici oboleli otroci so v nevarnosti, da se zaduše. Ako pa pride strup difterije v kri, se otrok zastrupi in posledica je gotova smrt. Ako je pa otrok krepak in čvrst in če se niso hraste preveč razprostrle in če smo pri tej bolezni pravilno ravnali, prenese otrok bolezen, ki pa mnogokrat zapusti neprijetne posledice.

Da se ta bolezen kolikortoliko omeji, je treba navajati otroke, da si usta in zobe vsak dan očistijo in tudi grlo pridno izpirajo.

Ako pa se je otroka davica že lotila, je treba takoj poklicati zdravnika, ki odvrne nevarnost s tem, da otroku vbrizgne cepivo proti difteriji. To cepivo pomaga zanesljivo, pa le v slučaju, ako bolezen še ni preveč razvita. Preden pa pride zdravnik, pomagaj otroku sam, in sicer takole: Imej pripravljeno karbolovo kislino, ki so jo kupil v lekarni. Namoči čopič v karbolovo kislino, potisni jezik navzdol ter namaži na lahko s čopičem rumenkaste lise. Ako pa more otrok grgrati, naj grgra tudi s karbolovo kislino, ki se pa v ta namen pomeša z desetkratno mero čiste vode. Proti vnetici sami pa se priporočajo mrzli obkladki okoli vratu.

(Dalje prihodnjič.)